

KDYŽ VAŠE DÍTĚ JEŠTĚ NEMLUVÍ NEBO MLUVÍ NESROZUMITELNĚ

E-BOOK

Mgr. Jarmila Šimáková

Jsem klinickou logopedkou a terapeutkou 27 let. Specializuji se na děti s opožděným vývojem řeči a velmi podrobně pracuji s motorikou mluvidel – rtů a jazyka. Kombinuji logopedii s psychoterapií a úzce spolupracuji s neuropsychologem. Každá z těchto disciplín umožňuje najít příčiny, souvislosti a nabídnout co nejefektivnější řešení. Pracuji s dětmi od 2,5 let. V posledních letech se objevuje stále více dětí, které ještě ve věku 3 let nemluví. Dostávám otázky, proč tomu tak je, a vidím stále častěji bezradné obličeje dospělých. Právě proto jsem se rozhodla, že napíšu “kuchařku” pro rodiče, kteří si nevědí rady se svým dítětem, které nemluví. Záměrem nebylo napsat odborný text, ale návod, jak krok za krokem začít, co dělat, jak denně pracovat a pomoci tak svému dítěti se rozmluvit.

Věřím, že vás zaujme a pomůže vám. Přeji vám mnoho radosti z pokroků vašeho potomka :-)

Prohlášení: Tento materiál je informačním produktem. Jakékoliv šíření nebo poskytování třetím osobám bez souhlasu autorky je zakázáno a je porušením autorského zákona, které může být stíháno. V případě, že mají o e-book zájem vaši přátelé, odkažte je na stránky terapierci.cz.

OBSAH

1. CO DĚLAT, KDYŽ VAŠE DÍTĚ NEMLUVÍ	4
1.1 Opožděný vývoj řeči.	5
1.2 Jak postupovat, když moje dítě nemluví	6
1.3 Návštěva logopeda	7
2. SAMOTNÁ PRÁCE S DÍTĚTEM	8
2.1 Vyčleňte si čas	8
2.2 Mluvte	9
2.3 Test porozumění řeči	9
2.4 Vaše mluva	10
2.5 Zrakové a sluchové vnímání	11
2.6 Pohybový vývoj	12
2.7 Jemná motorika a grafomotorika	13
3. DUDLÍK	14
4. MOTORIKA MLUVIDEL - JAZYKA A RTŮ	16
5. SHRUTÍ: 10 + 1 RADA NA ZÁVĚR	18
6. ZÁVĚR	19

1 CO DĚLAT, KDYŽ VAŠE DÍTĚ NEMLUVÍ

Když je vašemu dítěti víc jak 2,5 roku a neřeklo dosud jediné slovo nebo velmi málo v porovnání s druhými dětmi vašich známých nebo kamarádek, **UKLIDNĚTE SE** a **NEPANIKAŘTE**. Přijměte fakt, že to tak je. Nezapývejte se pocity viny a nehledejte viníky. Nenechte se rozhodit okolím, které přesně ví, jak má vše být a dává vám zaručené rady.

1.1 Opožděný vývoj řeči

Opožděný vývoj řeči je termín, který spojujeme s dětmi, které ve věku 3 let ještě nemluví. Je to vývojová záležitost, s dozráváním centrální nervové soustavy se začínou vytvářet spoje mezi mozkovými hemisférami a řeč dítěte se začne postupně rozvíjet a zlepšovat.

Zajímavé je, že opožděný vývoj řeči se častěji týká chlapců než dívek. Jenny Harasty, významná australská neuroložka a odbornice na vady řeči to vysvětluje tím, že ženymívají oblasti mozku odpovídající za řeč o 20-30 % větší než muži.

1.2 Jak postupovat, když moje dítě nemluví...

Pokud vaše dítě ve 2,5 – 3 letech nemluví, jedná se tedy u něj o opožděný vývoj řeči. Existují výjimky, kdy dítě kolem 3. roku jakoby mávnutím proutku mluvit začne. Děje se toale většinou u dětí, které měly od narození velmi podnětné prostředí, jejich okolí (rodiče, prarodiče, sourozenci) s nimi mluvilo, navazovalo kontakt, vysvětlovalo a neustále je stimulovalo těchto dětí. Dítě si tzv. „vše uložilo a v pravou chvíli spustilo“.

Ve většině případů se dítě buď nerozmluví, nebo začne používat „SVOU“ řeč, které rozumí pouze rodič – většinou matka, která s dítětem tráví nejvíce času. Ale tato řeč nemá nic společného se správnými tvary běžně mluvené řeči.

Každopádně doporučuji navštívit pediatra a požádat ho o žádanku k logopedovi. V 80 % vás pediatr uklidní, že máte čas až bude dítěti 5 let. V tento moment se opravdovětšina rodičů uklidní a přestane nemluvnost svého dítěte řešit. V lepším případě tyto rodiče přijdou k logopedovi v 5 letech, kdy už bývá pozdě, protože dítě mnohdy neumí hlásky, kteréby mělo zvládnout ve 3–4 roce, má špatný slovosled, dělá chyby v mluveném projevu a vše musí dohánět. V horším případě rodiče na nutnost návštěvy logopeda upozorní až uzápisu do 1. třídy.

1.3 Návštěva logopeda

Pokud se setkáte se zamítavým postojem pediatra, neváhejte a vyhledejte klinického logopeda, na kterého nepotřebuje žádanku od pediatra. Hledejte logopeda, který má přívlastek „klinický“ a nespokojte se logopedkou v mateřské škole. Budete muset zaplatit, ale za konzultaci, co dál s vaším nemluvícím dítětem, to stojí.

Kvalitní klinický logoped udělá vstupní vyšetření, jehož součástí je velmi podrobná anamnéza, při které se vás bude ptát na veškeré podrobnosti spojené s vaším dítětem.

Rozhodne, zda je nutné také foniatrické vyšetření, aby byla vyloučena případná sluchová porucha vašeho dítěte.

2 SAMOTNÁ PRÁCE S DÍTĚTEM

Není pravda, pokud si myslíte, že s tím nic nezmůžete. Naopak! Můžete udělat hodně.

2.1 Vyčleňte si čas

Udělejte si na své dítě čas – myslím čas, který bude jen váš společný – stačí 10–15 minut denně. Můžete začít i s 5 -ti minutami, než si dítě zvykne na vaši společnou práci. Mnozí rodiče se vymlouvají: “Ale ono se mnou nechce pracovat!”. Když budete dítěti věnovat svou 100 % pozornost, vycítí, že je to důležité a bude spolupracovat.

Bud'te tvůrčí a vymýšlejte hry, které spolu můžete hrát. Vraťte se do dětských let. Naslouchejte, a pozorujte, co se vám snaží říct. Ve 2 letech dítě začíná chápat rytmus, rádo tancuje a vydává zvuky. Zpívejte, tancujte a dělejte legraci – tím si ho získáte. Tóny, hudbu, tanec, rytmus – to vše můžete při práci s dětmi využít. Zpočátku se může stát, že budete denně dítě do práce – hry s vámi nutit, ale postupně se na ty chvílky budete dítě těšit a vyžadovat je. Tak nastavíte pravidelnost, a to je velmi dobrý start pro budoucí práci.

2.2 Mluvte

Při běžných denních úkonech nemlčte, ale povídejte. Popisujte, co děláte. Například:

„Pojď, oblečeme bundu. Jedna ruka, druhá ruka a teď boty. Dej mi nožičku. Jedna noha ated' druhá.“ Jedete tramvají a popisujte, co vidíte. Ptejte se, kde je stromeček a jestli vidí auto, jestli najde na ulici pejska atd. Doma vaříte – zapojte je. „Ted' loupu brambory. Tohle je brambora – dám ji do hrnce. Kde máme hrnce? Pomůžeš mi je najít? A teď jsem uvařila čaj. Pojď, nalijeme čaj do hrnečku. Kde máme hrneček? A který chceš? Červený nebo bílý?“ Nevadí, že neodpovídá, stačí, když ukáže, nebo nějak zareaguje. Tím trénujete porozumění, aby dítě rozumělo všemu, co říkáte.

2.3 Test porozumění řeči

Porozumění řeči se může i otestovat a to tak, že sednete s knížkou – dobrá je dětská obrázková encyklopedie, otevřete na stránce, kde je nějaký děj a začnete se ptát: „Kde je oříšek, klouzačka, dům a pak složitěji. „Ukaž na pána, který má modrou čepici. A kde jeholčička, která jezdí na kole?“

Takto si velmi snadno ověříte, jestli vaše dítě rozumí mluvené řeči.

2.4 Vaše mluva

Děti se učí mluvit napodobováním. I když nemluví, velmi pečlivě naslouchají a pozorují. Proto buďte obezřetní na vulgarismy. Mnoho rodičů mluví velmi rychle. Pokud k nim patříte, zpomalte tempo řeči. Snažte se vyslovovat přesně a srozumitelně, zvláště, když mluvíte na své dítě. Mluvte na dítě přiměřeně – to znamená „nešišlejte“ a taky nemluvte příliš složitě.

Pokud se zlobíte na babičky, které řeč zdrobňují a říkají „ham“ místo jíst, tak se zlobíte zbytečně, protože citoslovce jako ham, bác, bum, jsou základ řeči u nemluvících dětí. Je to základ postupu, jak vůbec s těmito dětmi začít pracovat. Naopak podněcujte své dítě, aby mělo chuť po vás opakovat, jak dělá kravička, auto, slepička apod. Většinou, když rodič takové zvuky předvádí, dítě je začne spontánně opakovat.

2.5 Zrakové a sluchové vnímání

Dalším krokem, jak můžete pomoci v rozvoji řeči je zrakové a sluchové vnímání.

Není to žádná věda, jen uchte své dítě naslouchat a rozeznávat věci, předměty a zvuky v jeho okolí. Upozorněte jej na to, když slyšíte sanitu nebo hasiče, štěkot psa, zvonění telefonu, když se ozve rána, zazvoní zvonek apod. Právě tímto je učíte zmiňované citoslovce: „slyšel jsi? Co to bylo? Hůůůů – to byla sanitka, vid’? Pejsek dělal haf, haf! Bum, to byla rána! Bum, bum. “Dítě bude zprvu naslouchat a když to budete příležitostně stále opakovat, zapojí se taky a bude zkoušet napodobovat zvuk po vás.

Pokud mluví vaše dítě „svou“ řečí a vy víte, co to znamená, tak ho neopravujte a nevybízejte ho ať to řekne správně, nebo ať to zkusí znovu, ale pouze řekněte „ano, to je auto.“ Takže když dítě řekne „hatyo“ a vy víte, že to, co právě řeklo, znamená auto, pouze potvrďte správným výrazem...“ano to je auto.“

Zrakové a sluchové vnímání můžete také podpořit tím, že budete dítě úkolovat, aby vám něco přineslo. „Podej mi to červené auto. Dej tuhle kostičku do krabice. Kde je medvídek?“ Vždy, když dítě udělá to, o co ho žádáte, pochvalte ho a řekněte, že je moc šikovné, nebo ho pohladte po vláskách. Děti to mají velmi rády a cítí se důležité, a o to více se budou příště snažit.

2.6 Pohybový vývoj

Řeč a řečový vývoj vůbec souvisí s motorikou a pohybovým vývojem. Když s rodiči přivstupním vyšetření dělám osobní anamnézu, podrobně mě zajímá, kdy dítě začalo sedět, lézt, chodit a v jakém pořadí. Je to velmi důležité pro budoucí řeč. Podporujte dítě v plazení, lezení, pomáhejte mu se otáčet, chodit po schodech, překonávat překážky, protože tím napomáháte rozvoji řeči.

Pokud vám to umožní místo a čas, chodte s dětmi plavat od kojeneckého věku a později také na pohybové kroužky. Pohybově „šikovné děti“ jsou na tom lépe s mluvením.

2.7 Jemná motorika a grafomotorika

Pro podporu řeči je důležitá i jemná motorika a grafomotorika. Kolem 1-2 let dítě mocrádo drží něco, co zanechává stopu. Tužku nebo pastelku drží v dlani. Úchop jekřečovitý, experimentuje a střídá ruce. Kolem 2-3 roku drží pastelku již třemi prsty ačtvrtý přidá někdy na podepření. Maluje svislé a vodorovné čáry a dokáže namalovatnebo obkreslit kruh.

Pokud to vaše dítě ještě nedělá, začněte jej to pomalu učit, zejména úchop tužky apodporujte jeho čáranice. Pohyb ruky při kreslení vychází z ramene a dítě potřebuje mít ruku uvolněnou, nejlépe uděláte, když pořídíte tabuli. Další možností, když nemátetabuli, je připevnit na zeď kus balicího papíru a nechat dítě čárat na něj nebo dávat pokyny –namaluj kolečko, sluníčko... a pomáhat mu při tom.

Další možností pro rozvoj jemné motoriky, kterou můžete doma s dětmi provádět je modelování a hnětení jakékoli hmoty. Pokud máte strach, že by mohlo vaše dítě začítmodelínu ochutnávat, vyrobte si vlastní hmotu. Smíchejte mouku s vodou a trochou oleje :-).

3 DUDLÍK

Motorika mluvidel hraje další důležitou roli v rozvoji řeči. Aby se motorika jazyka a mluvidel dobře rozvíjela, nenechávejte dítěti dudlík déle než rok. Existuje výjimka u dětí, které dudlík potřebují a nahrazují chybějící dudlík svým palcem.

Některé děti a teď mám na mysli zejména ty, které přišly na svět císařským řezem, potřebují více stimulovat čelistní kloub. Protože stimulací čelistního kloubu dochází k pocitu uklidnění a uvolnění, protože čelistní kloub je nervově spojen s podkorovými strukturami v mozku. Na rozvoj čelistního kloubu také působí kousání. Takže začněte co nejdříve přidávat tuhou stravu anebo dávejte dítěti do ruky něco tuhé na kousání. Podpora kousání ovlivňuje zásadně kvalitu výslovnosti v budoucnu. Totéž platí o lahvi s dudlíkem. Co nejdříve přejděte na hrnek s pítkem a poté normální lehký dětský hrnek suchem.

Dudlík – ať s lahví nebo bez – podporujete špatnou fyziologickou polohu jazyka při polykání – jazyk je tlačěn dolů na spodinu. Čím déle se dudlík používá, tím se stává z polohy jazyka zlovyk. Zkuste si polknout – předpokládám, že při polykacím reflexu se váš jazykopírá o horní patro. Také v klidové poloze, když nemluvíte, váš jazyk leží volně opřen ohorní patro, a to je správná fyziologická poloha jazyka.

Když mají děti dlouho dudlík, fixuje se špatná poloha jazyka – dole na spodině dutiny ústní. Děti pak mají špatnou výslovnost sykavek a před tím, než se vůbec začnou sykavky napravovat, je potřeba provádět tzv. orofaciální myofunkční terapii, při které se učí správně polykat.

4 MOTORIKA MLUVIDEL – JAZYKA A RTŮ

Motoriku mluvidel a jazyka doporučuji provádět od 3 let formou hry. Většina dětí má velmi oslabený jazyk a neumí s ním pohybovat. Jazyk je sval. Jakmile se začne procvičovat, stane se více pohyblivým a pevným. Při oromotorice se děti učí ovládat jazýček.

Některé děti mají také zkrácenou podjazykovou uzdičku. Pokud tomu tak je, je třeba to urychleně řešit, aby se zbytečně nefixovala chybná výslovnost.

Doporučuji co nejdříve jazyk uvolnit a začít se cviky na oromotoriku. Jazyk se musí naučit nové pohyblivosti a netřeba s tím otálet. Každá hláska má své místo tvoření a dítě i jeho rodič musí při nácviku vědět, kde se daná hláska tvoří.

Pokud se začne s dítětem pracovat bez předešlé motoriky mluvidel, nebo pouze povrchně, náprava hlásek se může zbytečně komplikovat a protáhnout na delší dobu.

Z mých praktických zkušeností vyplývá, že pokud se začne s oromotorikou s dětmi ve 3 letech – ať mluví, nebo ne, vývoj řeči a výslovnost jednotlivých hlásek se výrazně zlepšuje a řeč celkově má velmi dobrou prognózu. Motoriku mluvidel doporučuje i neuropsycholožka, se kterou velmi úzce spolupracuji.

Oromotoriku – motoriku jazyka a rtů připravuji jako video ke stažení, kde ukážu přesný postup, jaké cviky s jazykem a rty provádět. Každý cvik má svůj význam v dalším nácviku jednotlivých hlásek. Je však nutné provádět cviky přesně.

5 SHRNUÍ: 10 + 1 RADA NA ZÁVĚR

1. Uklidněte se, nepanikařte
2. Navštivte logopeda co nejdříve
3. Na procvičování s dítětem si vyhraďte 10– 15 minut denně
4. Mluvte – pojmenovávejte vše, co děláte
5. Otestujte, zda vaše dítě rozumí běžné řeči
6. Zásobujte dítě zrakovými a sluchovými podněty
7. Neopravujte dítě, aby mluvilo správně a zároveň nevyžadujte, aby po vás cokoli opakovalo. Vy jste řečový vzor. Mluvte tak, jak chcete, aby mluvilo i vaše dítě.
8. Podporujte pohybový vývoj dítěte ve všech směrech
9. Rozvíjejte jemnou motoriku – sbírání jemných věcí z povrchu, hnětení, modelování, puzzle...
10. Začněte s motorikou mluvidel – jazyka a rtů
11. Odeberte dudlík i lahve s dudlíkem

6 ZÁVĚR

Dočetli jste až sem. Teď už víte, co dělat, když má váš potomek problémy s mluvením.

Věřím, že tyto základní informace vám přinesly klid a že je zužitkujete. Pokud vás obsah e-booku zaujal a chcete se dozvědět více, sledujte blog na stránkách tereapiereci.cz.

Můžete mi také napsat na e-mail jaja.simakova@tereapiereci.cz

Budu se těšit na shledání

O NÁS

Naše centrum pomáhá dětem, jejich rodičům, ale i dospělým a seniorům najít cestu k lepší komunikaci **odborně, laskavě a s moderními nástroji.**

Mgr. Jarmila Šimáková

Terapie Řeči s.r.o. - Centrum Logopedie

Odborný zástupce: Mgr. Jarmila Šimáková

IČO: 22001760

Telefon: +420 777 695 559
+420 603 956 622

Email: jarmila@terapiereci.cz
adriana@terapiereci.cz

Web: www.terapiereci.cz

Ordinace terapie: Mladoboleslavská 514, Praha 9

Logohrátky: Mateřská škola Milíčův dům, Sauerova 2, Praha 3